

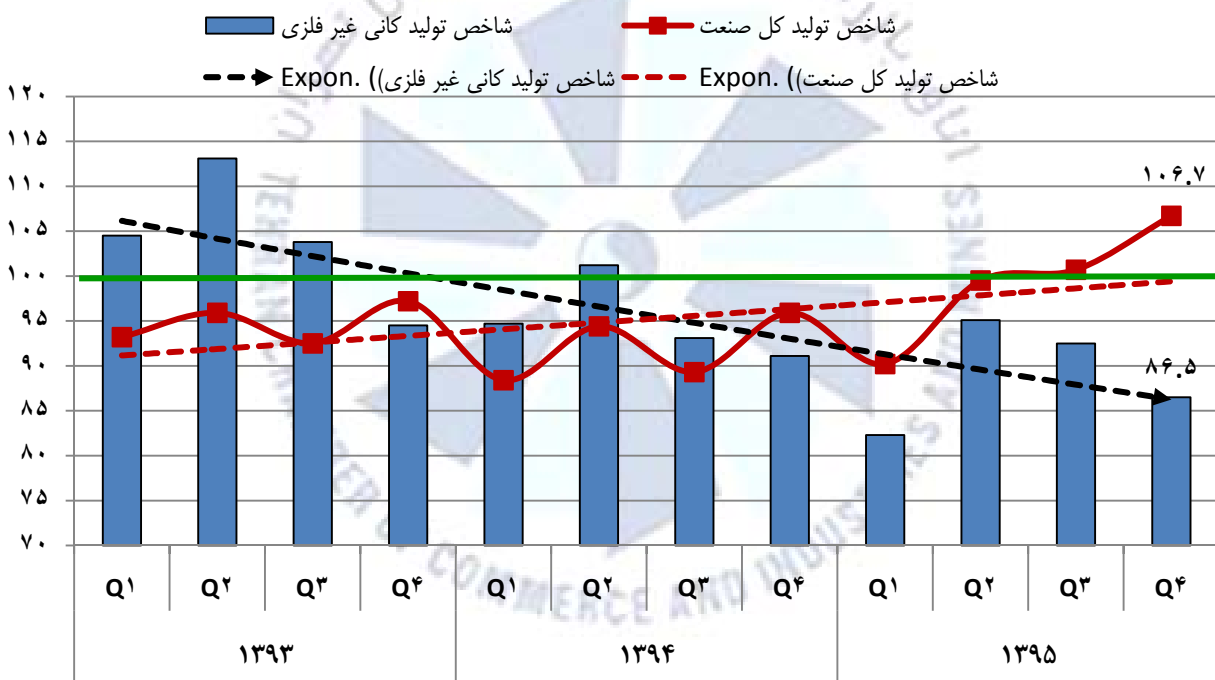
نگاهی به صنایع کانی غیر فلزی با تاکید بر صنعت سیمان

بر اساس آخرین آمارهای بانک مرکزی مربوط به کارگاه‌های بزرگ صنعتی (دارای صد نفر کارکن و بالاتر)، تعداد ۲۷۸ واحد صنعتی در رشته فعالیت صنایع کانی غیر فلزی با ۹۶ هزار نفر کارکنان در سال ۱۳۹۴ در کشور فعالیت داشته‌اند. ضریب اهمیت این گروه از صنایع در ارزش افزوده کل کارگاه‌های بزرگ صنعتی کشور ۹.۴۵ درصد است.

روند فصلی شاخص تولید کارگاه‌های بزرگ تولید کانی غیر فلزی در مقایسه با کل صنعت در بازه ۹۵-۱۳۹۳ در نمودار (۱) نشان داده شده است. همان طور که در نمودار مشاهده می شود روند شاخص تولید صنایع کانی غیر فلزی بر خلاف روند صعودی شاخص کل صنعت، نزولی بوده است و علی رغم تجربه ۴ فصل پراکنده گذشت شاخص از رقم پایه ۱۰۰، کل روند در بازه زمانی انتخاب شده کاهشی بوده به نحوی که در زمستان ۱۳۹۵ به کمترین رقم خود یعنی ۸۶.۵ رسیده است.

نمودار ۱ - روند فصلی شاخص تولید کارگاه‌های بزرگ صنعتی در کل صنایع و رشته فعالیت کانی غیر فلزی ۹۵-۱۳۹۳،

۱۳۹۰=۱۰۰

منبع داده‌ها: بانک مرکزی

یکی از زیرگروه‌های مهم صنایع کانی غیر فلزی، گروه تولید سیمان، آهک و گچ است. تعداد کارگاه‌های بزرگ فعال در این گروه ۷۱ واحد با تعداد کارکنان ۲۷.۸ هزار نفر در سال ۱۳۹۴ بوده است که به ترتیب سهم ۳.۶ درصدی از تعداد و سهم ۳.۴ درصدی از شاغلان کل کارگاه‌های بزرگ صنعتی را داراست. ضریب اهمیت این رشته فعالیت در شاخص تولید کل کارگاه‌های بزرگ صنعتی، ۵.۳۶ درصد است. بررسی مقایسه ای روند سالانه شاخص تولید صنعتی رشته فعالیت سیمان، گچ و آهک با کل صنعت در نمودار (۲) حاکی از روند واگرایی دو شاخص طی بازه انتخابی است. طی سالهای ۱۳۹۰ الی ۱۳۹۲ شاخص تولید صنعتی سیمان، روند افزایشی داشته و در سالهای بعد ۱۳۹۳ الی ۱۳۹۴، روند شاخص تولید در این فعالیت نزولی است در حالی که دقیقاً معکوس این روندها برای کل صنعت برقرار بوده است.

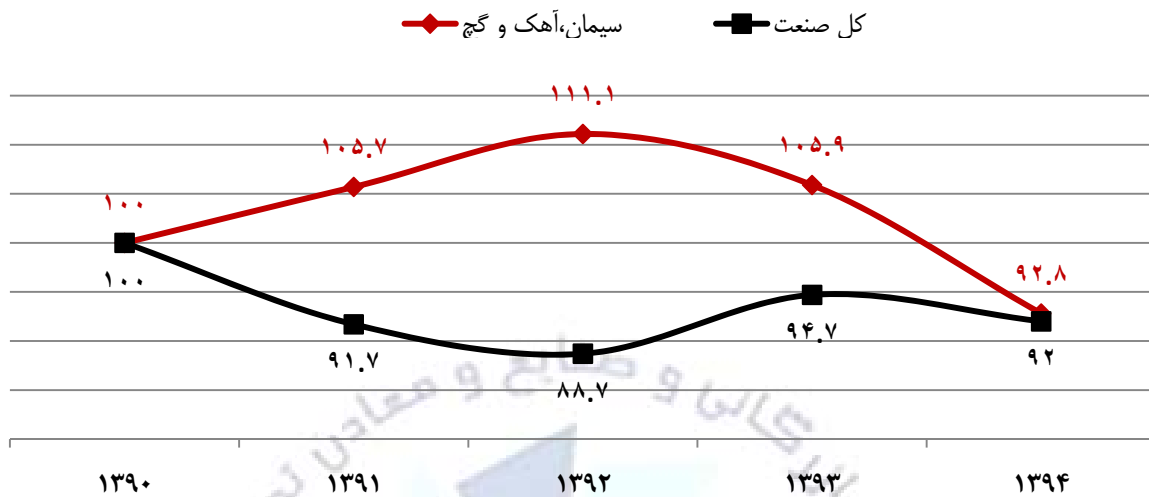

معاونت بررسی های اقتصادی

نمودار مذکور به خوبی ماهیت صنعت سیمان را از حیث تاثیر پذیری کم از تحریم ها از سویی در قیاس با سایر صنایع و در مقابل اثر گذاری منفی بالای رکود در بخش ساختمان بر این صنعت را نشان می دهد.

نمودار ۲ - روند سالانه شاخص تولید فعالیت سیمان، آهک و گچ و کل صنایع ۹۴-۱۳۹۰.

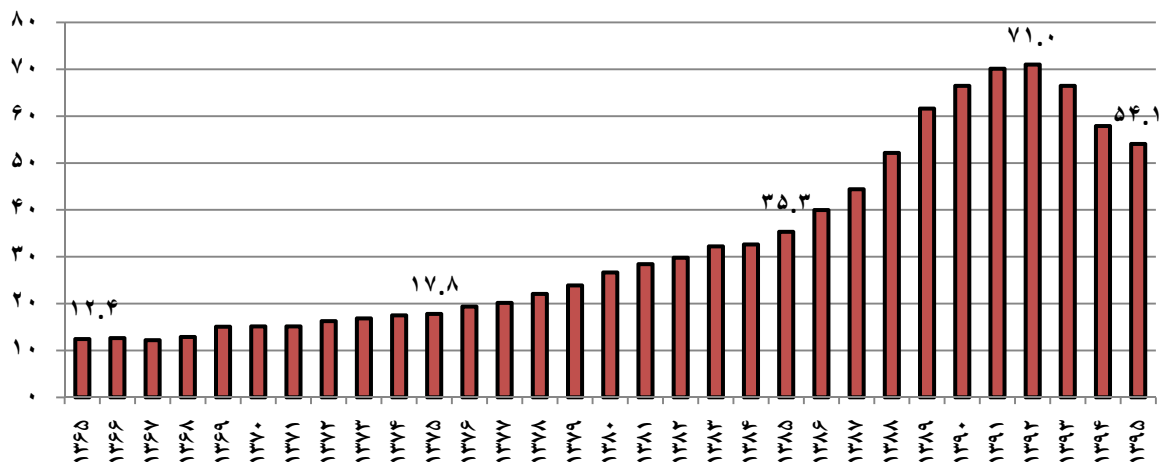
۱۳۹۰=۱۰۰

منبع داده‌ها: بانک مرکزی

طی ۳۰ سال گذشته رشد میزان تولید سیمان در کشور قابل توجه بوده به نحوی که در مقایسه با سال ۱۳۶۵، میزان تولید در سال ۱۳۷۵ تقریباً ۱.۴ برابر، در سال ۱۳۸۵ تقریباً ۲.۸ برابر و در سال ۱۳۹۵ حدود ۴.۴ برابر شده است (نمودار ۳). حداکثر میزان تولید سیمان در کشور در سال ۱۳۹۲ اتفاق افتاده که معادل ۷۱ میلیون تن بوده و بعد از آن میزان تولید کاهش یافته و به ۵۴ میلیون تن در سال ۱۳۹۵ رسیده است. چنانچه توان بالقوه تولید سیمان در کشور (بدون احتساب ظرفیت طرح‌های جدید) را معادل حداکثر میزان تولید سیمان طی پنج سال اخیر فرض کنیم، نرخ بهره برداری از توان بالقوه سیمان در کشور در سال ۱۳۹۵ حدود ۷۳ درصد محاسبه می گردد.

نمودار ۳ - روند سالانه میزان تولید سیمان در کشور ۹۵-۱۳۶۵، میلیون تن

منبع داده‌ها: وزارت صنعت، معدن و تجارت

با توجه به رشد تولید ۴ تا ۳۵ درصدی اغلب اقلام منتخب کانی غیر فلزی در فصل ابتدایی ۱۳۹۶ (جدول ۱)، بنظر می‌رسد روند نزولی کاهش تولید برخی از این اقلام از جمله سیمان همچنان ادامه دارد.

جدول ۱ - میزان تولید اقلام منتخب کانی غیر فلزی در فصل نخست ۱۳۹۶

محصول	واحد سنجش	میزان تولید	درصد تغییر نسبت به مدت مشابه ۱۳۹۵
سیمان	میلیون تن	۱۳.۷۶	-۳.۸
کاشی	میلیون متر مربع	۷۷.۲۸	۳۲.۶
شیشه جام	هزار تن	۲۲۸	۳۵.۲
ظروف شیشه‌ای	هزار تن	۹۸.۲	-۱۵.۹
ظروف چینی	هزار تن	۱۰	۳.۸
چینی بهداشتی	هزار تن	۲۱.۲	۲۲.۳

منبع داده‌ها: وزارت صنعت، معدن و تجارت

وفق گزارش وزارت صنعت، معدن و تجارت، در فصل اول سال ۱۳۹۶، معادل ۳۷۵ میلیون دلار درآمد ارزی از محل صادرات اقلام تحت پوشش کد آیسیک گروه کانی غیر فلزی بدست آمده و در مقابل ۱۲۲ میلیون دلار برای واردات اقلامی از این گروه مصرف شده است (جدول ۲). در فصل نخست ۱۳۹۶، تراز بازرگانی صنایع کانی غیر فلزی، مثبت و معادل ۲۵۳ میلیون دلار بوده است.

میانگین قیمت صادراتی محصولات کانی غیر فلزی در فصل بهار ۱۳۹۶ حدود ۷۵ دلار در هر تن بوده است. بالاتر بودن رشد ارزشی صادرات اقلام تحت این گروه از تولیدات در مقایسه با رشد وزنی، می‌تواند نشانه‌ای از رشد میانگین قیمت صادراتی اقلام غیر فلزی محسوب شود.

جدول ۲ - وضعیت صادرات و واردات اقلام کانی غیر فلزی تحت کد آیسیک ۲۶ در فصل نخست ۱۳۹۶

میزان (میلیون تن)	ارزش (میلیون دلار)	درصد تغییر مقداری (%)	درصد تغییر ارزشی (%)
۵	۳۷۵	۳	۱۰.۴
۰.۱	۱۲۲	۲۱	۴۹.۴

منبع داده‌ها: وزارت صنعت، معدن و تجارت

میزان و ارزش محصولات صادراتی تحت کد تعرفه ۴ رقمی ۲۵۰۳ در پنج ماهه ۱۳۹۶ به ترتیب معادل ۵.۴ میلیون تن و ۱۷۴ میلیون دلار بوده (جدول ۳) که دو ردیف تعرفه ۲۵۲۳۲۹۰۰ و ۲۵۲۳۱۰۰۰ حدود ۹۰ درصد از کل میزان صادرات و ۸۷ درصد از کل ارزش صادرات تعرفه ۲۵۰۳ را پوشش داده‌اند.

جدول ۳ - میزان و ارزش صادرات اقلام تحت تعرفه ۲۵۰۳ طی پنج ماهه ۱۳۹۶

تعرفه هشت رقمی	شرح کالا	میزان (هزار تن)	ارزش (میلیون دلار)	سهم وزنی (%)	سهم ارزشی (%)
۲۵۲۳۲۹۰۰	سایرسیمان سفید پرتلند بجز رنگ شده به طور مصنوعی	۲۱۳۵	۷۶۶	۳۹.۵	۴۳.۸
۲۵۲۳۱۰۰۰	سیمان های پودر نشده موسوم به کلینکر	۲۷۱۸	۷۵.۲	۵۰.۳	۴۳.۰
۲۵۲۳۹۰۲۰	سیمان پوزولانی (pozzolanic coment)	۳۶۴	۱۱.۷	۶.۷	۶.۷
۲۵۲۳۲۱۰۰	سیمان سفید، حتی رنگ شده به طور مصنوعی	۱۸۰	۱۱.۰	۳.۳	۶.۳
۲۵۲۳۹۰۱۰	سیمان کوره بلند هیدرولیک حتی رنگ شده حتی پودر نشده	۷	۰.۲	۰.۱	۰.۱
۲۵۲۳۹۰۹۰	سیمان هیدرولیک بجز سیمان کوره بلند و سیمان پوزولانی	۴	۰.۲	۰.۱	۰.۱
جمع کل		۵۴۰۸	۱۷۴.۸	۱۰۰	۱۰۰

منبع داده‌ها: گمرک

اقلام تحت تعرفه ۲۵۰۳ در پنج ماهه نخست ۱۳۹۶ به ۳۰ مقصد جهان وفق جدول (۴) صادر شده‌اند که بیش از ۶۰ درصد از ارزش صادرات مربوط به سه کشور عراق، افغانستان و بنگلادش بوده است. در بین مقاصد صادراتی برخی کشورهای افریقایی نیز مانند تانزانیا، سومالی و موزامبیک نیز به چشم می خورد که در شرایط فعلی بنظر می رسد توسعه صادرات به منطقه افریقا یکی از راهکارهای جلوگیری از کاهش تولیدات این صنعت باشد.

جدول ۴ - مقاصد صادراتی اقلام تحت تعرفه ۲۵۰۳ طی پنج ماهه ۱۳۹۶

میزان (هزار تن)	ارزش (میلیون دلار)	سهم وزنی (%)	سهم ارزشی (%)
۱,۴۴۸.۸	۴۵.۸	۲۶.۸	۲۶.۲
۹۹۶.۸	۳۴.۸	۱۸.۴	۱۹.۹
۷۲۷.۲	۲۴.۳	۱۳.۴	۱۳.۹
۶۰۴.۲	۱۶.۰	۱۱.۲	۹.۲
۴۷۸.۸	۱۴.۷	۸.۹	۸.۴
۲۳۸.۴	۷.۹	۴.۴	۴.۵
۱۴۵.۸	۵.۰	۲.۷	۲.۹
۱۲۶.۷	۵.۰	۲.۳	۲.۹
۱۲۴.۷	۳.۷	۲.۳	۲.۱
۱۰۹.۴	۳.۵	۲.۰	۲.۰

معاونت بررسی های اقتصادی

سهم ارزشی (%)	سهم وزنی (%)	ارزش (میلیون دلار)	میزان (هزار تن)	
۱.۹	۱.۶	۳.۴	۸۷.۹	سومالی
۱.۳	۱.۳	۲.۲	۷۲.۰	موزامبیک
۱.۲	۰.۹	۲.۱	۵۰.۲	فدراسیون روسیه
۱.۲	۱.۳	۲.۱	۶۸.۳	ترکمنستان
۱.۱	۱.۲	۱.۹	۶۲.۶	عمان
۰.۶	۰.۶	۱.۰	۳۱.۵	ارمنستان
۰.۵	۰.۵	۰.۸	۲۴.۴	غنا
۰.۱	۰.۰	۰.۱	۲.۲	جمهوری کره
۰.۱	۰.۱	۰.۱	۲.۹	تاجیکستان
۰.۱	۰.۰	۰.۱	۲.۰	آذربایجان
۰.۰۴	۰.۰۴	۰.۱	۲.۳	کنیا
۰.۰۲	۰.۰۱	۰.۰۴	۰.۶	میانمار
۰.۰۱	۰.۰۱	۰.۰۲	۰.۵	گرجستان
۰.۰۰۲	۰.۰۰۱	۰.۰۰۴	۰.۱	ازبکستان
۰.۰۰۲	۰.۰۰۱	۰.۰۰۳	۰.۱	نیپال
۰.۰۰۱	۰.۰۰۱	۰.۰۰۲	۰.۰۴	قرقیزستان
۰.۰۰۱	۰.۰۰۰۵	۰.۰۰۲	۰.۰۲۶	بنین
۰.۰۰۰۰۳	۰.۰۰۰۰۱	۰.۰۰۰۱	۰.۰۰۰۵	ترکیه
۰.۰۰۰۰۱	۰.۰۰۰۰۰۵	۰.۰۰۰۰۲	۰.۰۰۰۰۳	آلمان
۱۰۰	۱۰۰	۱۷۴.۸	۵,۴۰۸.۳	جمع کل

منبع داده‌ها: گمرک

وضعیت پروانه‌های بهره برداری صادره در زمینه فعالیت کانی غیر فلزی در جدول (۵) ارائه شده است. با توجه به کاهش تعداد و حجم سرمایه گذاری در زمینه پروانه‌های بهره برداری صادره در این صنعت در فصل نخست ۱۳۹۶، بنظر می رسد با توجه به اشباع برخی از تولیدات این صنعت، از رشد تقاضا برای ایجاد واحد و یا توسعه واحدهای موجود، کاسته شده است.

جدول ۵ - وضعیت پروانه های صنعتی صادره در رشته فعالیت صنایع کانی غیر فلزی در فصل نخست ۱۳۹۶

تعداد	سرمایه گذاری (میلیارد تومان)	اشتغال (نفر)	درصد تغییر نسبت به مدت مشابه ۱۳۹۵		
			تعداد (%)	سرمایه گذاری (%)	اشتغال (%)
۶۴	۱۳۵.۸	۷۵۸	-۲۴.۷	-۷۱.۲	-۴۳.۸
۳۳	۴۱۱.۷	۱۲۲۲	-۳۶.۵	۱۵۴.۱	۱۵۲
۹۷	۵۴۷.۶	۱۹۸۰	-۲۹.۲	-۱۳.۶	۸

منبع داده‌ها: وزارت صنعت، معدن و تجارت

طی فصل نخست ۱۳۹۶، دو طرح سرمایه گذاری خارجی در زمینه تولید و بازرگانی اقلام کانی غیر فلزی، به تصویب رسیده است که اطلاعات آن در جدول (۶)، ارائه شده است. به استثنای طرح مربوط به احداث واحد انبار و بسته بندی مصالح ساختمانی که احتمالاً با هدف تقویت صادرات به افغانستان، تصویب شده است، آینده طرح سرمایه گذاری خارجی ۲۸.۵ میلیون دلاری با مبدا آلمان بدلیل روند نزولی تولیدات سیمان، مبهم است.

جدول ۶ - طرح های سرمایه گذاری خارجی مصوب مربوط به صنعت کانی غیر فلزی
طی فصل اول ۱۳۹۶

عنوان طرح	حجم کل (میلیون دلار)	استان	تاریخ تصویب	دارنده	تابعیت
ساخت کالاهای بتنی، سیمانی و گچی	۲۸.۵	تهران	فروردین ۹۶	شرکت کناف ایران	آلمان
احداث واحد انبار و بسته بندی مصالح ساختمانی	۱.۹	بیرجند	خرداد ۹۶	بازرگانی نجیب عارف هرات	افغانستان

منبع داده ها: وزارت صنعت، معدن و تجارت